

Jen ty mašiny roztlučeme.

U lidí povrchně jen přemýšlejších sledujeme se často s tím náhledem, že rozmanité ty stroje a vynálezy tohoto století jsou lidu a zejména lidu dělnickému na velikou újmu a škodu. Ia naleznou se někdy i lidé, o nichž se za to má že jsou myslitelé důkladnější, kteří stroje za slo považují. Jedním z takových jest biskup Potter v New Yorku, který nedávno v káňaně křtil svou návštěvu jedné velké továrny a s pozorováním učiněného činil své závěrky. Právil mezi jiným:

"Viděl jsem mladíka sedícího před jakýmsi velkým klavírem. Seděl s nohama skříženými a celá jeho práce poskákávala v tom, že postřikoval do otvoru ve stroji prut železný, kterýmž dva neb třikrát otočil a odhodil do velké bedny, vzal jiný do ruky aby podobně s ním naložil."

Uvažoval pak, která stroj tento vykonává práci mnohých dělníků, a mezi tím mnozí zaháletí musí a snažil se dokázat, že stroje jsou příčinou většiny zla, když ne všeho, jež na světě nalézáme.

To jest obyčejná filipika lidí mělkých a důvody a námitky jež dávno a dávno překonány byly, aniž by dovedly pokrok zastavit u vývoji svém. Obyčejní mělec filosofů, jestli že nejsou snad pouhými demagogy, dovozují, že stroje ubírají práci a zmenšují tak počet pracujících; za druhé, že z lidí tvoří pouhé automaty, u nichž není potřeba hledati ani dovednost ani myšlenky vztahující se ku práci a konečně, že stroje činí lidi odvislými, zbavujíce je bývalé samostatnosti a rozmnožujíce proletariát a chudinu.

Ve všech těchto závěrkách jest pouze nepatrně pravdy a nepřihlédneme-li k věci blíže, tedy shledáme, že výsledky jsou právě opačnými, než jak se nám líčí. Že stroje vykonávají mnohem více práce nežli vykonávalo se ručně, jest ovšem pravda. Však se strany druhé opět shledáváme, že pomocí strojů výrobky stávají se levnějšími, většinou počtu spotřebovatelných předmětů, že tedy zapotřeby jest mnohem větší množství výrobků, kteréž podmínuje opět větší počet pracovních sil. Připomeňme sobě jen ku příkladu šicí stroje. Když před padesáti lety počaly se množiti šicí stroje, očekávalo se, že všeobecným zavedením těchto pozbyde zaměstnání veškeren skoro stav krejčovský a švadlenský. Však ejhle, dnes shledáváme že jest poměrně více lidí zaměstnáno prací krejčovskou, nežli bylo tehdy. Proč? Tehdy rolník v Čechách chodil v plátcích neb koženkách, kdežto zde odívá se šatem doma zhotoveným z domácí látky. Oblek šitý krejčím neb švadlenou dopřítí si mohl obyčejný člověk pouze jednou za několik roků, ba oděv svatební dědily dítky po rodičích, jestli ne vnukové po dědech. Pomocí strojů však stalo se šatstvo tak levným, že dopřeje si každý aspoň jednou ročně nového šatu, když ne vícekrát. Podobně máme i v oboru obuvnickém. Obuvnické stroje zastupují místa velikého počtu dělníků a na mnoze se za to má, že zničily práci obuvnickou. Však census poučuje nás o jiném. V roce 1860 bylo zaměstnáno v tomto oboru podle censu 313,000 osob, však v roce 1890 dostoupil počet zaměstnaných na 885,000, tedy skoro na počet trojnásobný, ač obyvatelstvo se málo více než zdvojnásobilo. A co při tom nejhlavnějšího, průměrná mzda vystoupila z \$246 v roce 1860 na \$449 v roce 1890. Podobný poměr nalézáme skoro v každém jiném oboru práce. Největší přírůstek sil dělnických jeví se ovšem v strojnictví, kde čím dále tím více lidí zaměstnává se shotováním strojů.

Také druhá námitka nemá podstaty. Druhdy vyžadovala se ovšem

snad větší ruční zručnost a dovednost, však též větší činnost při též práci. Ku práci při strojích jest zapotřeby však pouze bystrosti a opatrnosti. Práce úmorná a namáhavá způsobem dřívějším nahrazena jest nyní prací mnohem snadnější a pohodlnější, tak že v tom ohledu stav dělnický pouze jen získal. Aniž tím řečeno, že člověk na stroji pracující stal se pouhým automatem. To nikoliv, spíše jest tu síla lidská a vodítko, kdežto stroj jest tou hrubou silou, která práci namáhavou zastává a vykonává.

Více pravdy jest na námitce, že nyní jest systém práce čím dále tím odvislý a kdyby lidstvo na dráze svého pokroku bylo dospělým již u vrcholu a zastavilo se u vývoji svém, pak byla by to dojísta námitka velice vážná; však my jinak na věc pohlížeti musíme. My stále ještě pokračujeme a nalézáme se na dráze svého vývoje. Proto to uspořádání nyní není trvalým, nýbrž pouze jen dočasným, přechodným. My nalézáme se v době přechodní, v kteréž připravováno a přepřísobováno jest lidstvo ku všeobecné kooperaci a ať se dospějeme, bude pak každý opět sá mostatným činitelem a působitelem, ovšem ale zaspolupůsobením jiných. Však poměry nyní nejsou horší

Kde je zálesáctví a surovost!

V minulých dnech snížili jsme se tak dalece, že jsme sobě povážili prsnepatrně bradavičky v žurnalistice české, které se nazývají Kewanské Listy. Učinili jsme tak jednak na vlastní obranu a jednak abychom ukázali, jak málo dovedou četiti pravdy časopisy demokratické, ať malé, či velké.

Čtenářům našim jest to známo. Před 6 týdnů poděštily Kewanské Listy red. t. l. z platičářského katění, což bylo pouhou bezpodstatnou klevetou. Odbyli jsme poděšení to po zásluze a podle známého pořekadla, že "kdo v té peci bývá, jiného tam hledá", pronesli jsme náhled, že redaktor K. L. musí býti probnaný platičář sám. O několik týdnů později přinesly Kewanské Listy opět novou smyšlenku, že tam obchodníci zvýšili nesmírně ceny veškerého zboží a to proto, poněvadž se jedná o nový celní zákon. Upozornili jsme také na tu smyšlenku, připojíce k ní poznámku, že jest to nesmyslné, hanebné a bezdůvodné štvání proti obchodníkům.

Že jsme takto odhalili miserné lhářství Kewanských Listů, sopti vztekem a praví v minulém čísle, pod ohlavením "Pokrok Západu":

GENERÁL KONSTANTIN SMOLENSKI.
Vojevůdce český, generál Smolenski, kterýž způsobil porážku Turkům u Velentino a jiných místech, jest původem Černoohorec a nyní 55 roků stár. Vojněm jest již od mládí.

bývalých, naopak nezměrně lepší. Porovnejme průměrný stav dělníka, jakým byl po minulých deset roků s oním před padesáti, aneb před sto lety a shledáme, že byl učiněn nesmírně veliký krok k lepšímu a sotva nalezi bychom koho, jenž by chtěl zaměnit poměry nyníjší. Též není pravdou, že by systém nyníjší způsobil více proletariátu a bídy nežli bývalý, neboť statistika svědčí o tom, že bylo vždy těch, kteří museli trpěti neb strádati a čím dále zpět jdeme, tím více shledáváme utrpení a bídy a strádání, tím více shledáváme těch, kteří trpěti museli a méně těch, jenž pohodlně život trávili. Ten svět a poměry v něm nejsou čím dále tím horšími, nýbrž naopak, čím dále tím lepšími. Nemáme tu ovšem na mysli porovnávání dne jednoho s druhým aneb jednoho roku s druhým, nýbrž porovnávání jednoho věku lidského s druhým a tu nikdo nemůže říci, že by věky předešlé byly výhodnějšími věku nyníjšího.

* V Pikeville, Ky., zemřely ve středu tři další osoby následkem požití vody z pramene, o jehožto otrávení minule zprávu jsme přinesli. Chemikům nepodařilo se dosud vyprat, jakým jedem otrava byla způsobena.

* V Cheyene, Wyo., uznal se ve středu poštmistr G. A. Draper vinným zpronevěření peněz spolko. vých a odsouzen na 20 měsíců do kázně.

"Každý, kdo v záležitostech jednoty Č. S. P. S. má jiný náhled, nežli Pok. Západu, jest "prohnaný platičář." Viz číslo 59. Pok. Západu ode dne 9. dubna. Kdo o celním zákonu zrovna tak nesmysl, jako P. Záp., ten provozuje "nesmyslné, hanebné a bezdůvodné štvání." Kdo opovírá se poukázat na zvyšování vládních výloh, jest "českým Rip Van Winklem, který po 25 roků spal a teď se dívá, že za tu dobu byl nějaký pokrok učiněn." Když jiný časopis opovírá se mít jiný náhled nežli P. Západu, jest zrovna tímto způsobem od tohoto samozvaného posuzovatele, který se snaží být nesmírně učeným, dryáčnickým způsobem napaden. Věcná rozprava s klackovským zálesákem není možná, neboť při prvním výběhu surové dle způsobu zálesáckého nadává, že by ani ten nejhorší surovec se mu v tom nevyrovnal. Na veškeré výpady podporovatele veškeré špatnosti jest lépe mlčet, a necht jezditi dále zuřiti a jedovatě slintati, nájedly jeho zřetlanou nepovšimnuti. Sloupce tohoto časopisu jsou určeny pro poučování, tedy pro četbu ušlechtilou, ne ale pro hádky, jež P. Západu nedovede jiným způsobem vést, leč splátním. Prosíme P. Západu, aby v díle ním započatém pokračoval — Kew. Listy jej v tom nebudou následovat. Jím jest úplně lhostejno, co o nich P. Západu soudí. K tomuto závěrku

dospěly již veškeré ostatní české časopisy v Americe, nejme prvními. Slušný časopis neplní své sloupce sprostotou a surovými útoky."

Ponecháváme našemu čtenářstvu posudek. V obou těchto věcech nejednalo se o nějaké theorie a zásady, nýbrž pouze o fakta. Jedním z fakt jest, že byl red. t. l. poděštil, bezpodstatně poděštil a když poděšen to od sebe odmítnul, na místo aby napravily klivdu způsobenou, jak se na slušný časopis patřil, ani nemukaly. V druhém případě bylo klivdění obchodníkům, bylo obecnostvo proti ním štváno, právě tak bezpodstatně, jako v prvním případě a když jsme uvedli, že jest to "nesmyslné, hanebné a bezdůvodné štvání," řekli jsme pouze jen pravdu a nic jiného než pravdu, aniž v tom bylo té nejméně osobní urážky proti redaktoru. Kewanská Bradavička, nemohouc své lživé tvrzení opodstatnit ani v jednom ani v druhém případě, dopouští se nově klivdy a na místě, aby uveřejnila to, co my napasli, tak jako my učiníme a jako učinili jsme minule a jejími výlevy, a podala důkazy svého tvrzení, aneb, když to nemůže, kajicně se bila v hruď, vrhá se na nás v malomocném vzteku způsobem přímo zběsilým. Naši čtenářové ovšem poznávají, kdo je "klackovským zálesákem, surovoem, lhářem a platičářem." Očekávají něco jiného než sprostáctví od člověka, který malá děvčata vyučoval mravouce, bylo by ovšem dobřívá ním vody ze skály.

HOVORNA.

Pozn. dotazy písmem jmenem tazatele opatřené dojdou povšimnutí a odpovědi. Dotazy nepodepsané a anonymní nalezou pohodlnější místo v koši.

Taylor, Texas. Prosim adělte v Hovorně, co to je za papír, kterýž používají do stavby tam u Vás na severu. Já zde slyšel, že když postaví domek, tedy stěny pokryje jakýmsi tlustým papírem, by chránil před zimou. Prosim, adělte co jest to za papír, co stojí a kde je ke koupení. Zde v Texasu je papír na lepení dost, to je jen pro okrasu, mále však pro užitek.

J. W. Kohutek.

Odpověď: Ano, zde na severu, když se staví prkně stavení a chce je mít proti zimě dobře opatřené, tedy mezi vnitřní prkna a venkovní "siding" dá se tuhý, tlustý papír, buď pouhý lepenkový, aneb dehtem napuštěný. Kdo staví lehčí stavení, tedy někdy ani žádných prken pod "siding" nepoužívá, nýbrž přibije papír na trámy (scantlingy) a přes ten dá siding. Papír takový považuje se za lepší, nežli palcová prkna. Přichází a kupuje se v balíčkách svinutých po způsobu válce, obyčejně yard šířky. Obyčejný lepenkový tuhý papír prodává se za 1/2c. lib. a jest ho 4 až 6 čtv. stěvečů do libry dle tloušťky. Papír dehtem napuštěný stojí 2 centy libra a jde ho as 5 čtv. stěvečů na libru. Ke koupi je ve všech skladech se stavivem, i tam u Vás na jižu.

Burwell, Nebr. Prosim adělte v Hovorně, když by otec rodiny zabalil pozemek a mezi tím, než by obdržel naň patent zemřel a pozůstalá vdova by pak na ten samý pozemek obdržela patent a pak prodavši se, pozemek by prodala a dítčům žádného podílu z toho nedala, jestli by mohly se dítky o něj jaký podíl z toho ucházet.

F. Janíček.

Odpověď: To závisí od různých okolností, kteréž neznáme a vyšetřiti nemůžeme. Dotazy takovéto může mnohem lépe zodpovídat právník místní, kterýž může všechny okolnosti zjistiti, aneb na ně se vyptat a pak teprve spolehlivý náhled podat. Pravidlem jest, že když jsou dítky, má v jich jméne patent vystaven býti. Jestli se tak

nestalo, byly k tomu nepochybně nějaké příčiny, o nichž my nevíme a které v celé záležitosti hrají největší úlohu.

Z Washingtonu.

† Státnímu odboru doručeno bylo v pátek znění návrhu, kterýmž v Peru ražba stříbra zastavena byla. Dle téhož zastavuje se ražba stříbra a mincovny stříbra k ražbě přijímati nemají. Dále nařizeno, že stříbrné peníze, kteréž jednou ze země poslány byly, naspět více přivezeny býti nesmí a podobně přiváženy býti nesmí ani žádné stříbrné peníze zemí ostatních. Stříbrné peníze, kteréž nadále do země přijdou, musí přiváženy býti výhradně jen prostřednictvím celnice v Calao, kteráž odevzdá je do mincovny vlády, kdež na útraty majitele rozlity budou a v podobě prutů stříbrných majiteli se navrátní. Ve vnitrozemí zákon tento nebude se týkati stříbrných peněz, kteréž cestující pro vlastní svou spotřebu sebou přivezou, leč obnos, kterýž v držení svém máti smí, nemá více jak 50 solů obnášeti. Zákon tento vydán byl 9. dubna a v platnost vešel 10. květnem.

† Z Washingtonu oznamováno v sobotu, že kabinetem vážně uvažována jest otázka, zda všem občanům americkým na Kubě prostřednictvím našich konsulů měla by učiněna býti nabídka na bezplatnou dopravu do Sp. Států, tak aby na dále bídě tam panující a útlakům se strany úřadů španělských podrobeni nebyli. Těm, kteří by nabídky této nepoužili, poskytnuta byla by odborem státním všemožná pomoc a není nejmenší pochyby o tom, že kongresem peněžní prostředky k tomu beze všeho odkladu povoleny budou.

† Presidentem zasláno v úterý seznátno potvrzení jmenování Albion W. Turgeze z New Yorku konsulem v Bordeaux ve Francii a S. F. Evereta z Massachusetts konsulem v Batavia, na ostrově Jávě.

† Příručím sekretáře pokladny, Howellem, prohlášeno v úterý, že celní předloha, tak jak senátem byla opravena, vynesla by úplné postačitelny příjem ku krytí veškerého výdání vládního. O záležitosti té vyjádřil se p. Howall následovně: "Ač by celní zákon tak jak předloha senátem opravena byla, vynesl daleko méně než předloha v tom znění, jak původně sněmovnou poslancekou byla přijata, přec jen výnos její by více než postačoval, neboť na straně druhé vynesla by zvýšená daň z piva \$15,000,000 a daň z čaje \$10,000,000. Zvýšení daně z opium rotva as bude mít za následek zvýšení příjmů, když daň na opium v roce 1893 \$12 za libru obnášela, přivezeno téhož celkem 66,673 libry v ceně \$317,658 a daň z téhož obnášela \$800,145. V r. 1895, když daň o polovinu, totiž na \$6 snížena, importováno bylo 123,643 lb. v ceně \$905,515 a clo obnášelo celkem \$741,261. Velký onen rozdíl množství importovaného opia v r. 1893 a 1895 vysvětlován jest tím, že v čase, kdy vysoké clo bylo, více opia se pašovalo, kdežto při cíle nižším pašování se nevyplácelo.

Dobré zdraví.

Jest krásné býti zdravý, spáti dobře, jísti dobře a taktéž o všem dobře smýšlet. Nejvíce nemocí vzniká z nervosního systému a podlehá rychlému účinku

Dr. Miles' Nervine,

jenž vrací zdraví.

Na prodej u všech lékárníků na jistě zaručení, že když prvá láhev mine se s účinkem, budou vám peníze vráceny.

Dr. Miles Medical Co.,

Etikart, Ind. Všechni lékárníci i knihy pojednávající o jej prodávají. I sendel a nervové zdravno